

Bog crta ravno preko krivih linija

ĐENA I BILJANA NIKOLIĆ



Kada sam imao 15 godina, bio sam u posjetu kod svoje tete u jednom gradiću u Srbiji. Tom prigodom su htjeli da upoznam jednu "lijepu curu", možda svoju buduću ženu. Ona je bila skoro istih godina kao i ja. U početku sam to odbijao, ali na kraju sam pristao. Skupa smo otišli na tržnicu i odjednom sam vidio djevojčicu kako sjedi na podu: ispred sebe je imala kartonsku kutiju na koju je stavila stvari i prodavala ih. Izgledala je kao da ima 8 ili 9 godina. Kazali su mi: "Ovo je ta tvoja cura." Zbunjeno sam je pogledao, otišao dalje i rekao teti: "Vi niste normalni. Ova curica nije za mene." Uvjeravali su me da je ona istih godina kao i ja, samo što je neobično mala, kao i njezina majka.

Prosidba

Moji su bili uporni da ipak odemo k njima i zaprosimo je. Ponijeli smo litru konjaka i kavu te ih po romskom običaju stavili na stol. Ako bi cura pristala na brak, uzela bi to sa stola. Ona to nije učinila – nego njezina majka. U tom trenutku nisam prema njoj osjećao ništa: jedino što sam htio bilo je da pobjegnem što dalje od njih. Kada sam se vratio kući bez nje (jer sam se bojao što će moji roditelji reći), rekao sam im da

me je tetka oženila i, za divno čudo, oni nisu imali ništa protiv. Za dva dana otišao sam po nju. Između mene i te cure nije bilo ljubavi. Ja nisam htio biti s njom, niti je ona htjela biti sa mnom. Bili smo jako hladnih osjećaja jedno prema drugom, izbjegavali smo svaki međusobni kontakt. A u našim se očima mogla vidjeti samo osuda. Govorili smo jedno drugom: "Ti si kriv/kriva što smo zajedno, nisi trebao/trebala pristati da nas spoje", i takav smo odnos imali prvih mjesec dana našega zajedničkog života. A onda smo shvatili da nismo mi krivi ni za što. Počeli smo se zbližavati. Nije nam više smetala prisutnost onoga drugog u društvu. Mogli smo i razgovarati. Ne znam što smo osjećali u to vrijeme, ali nakon dva mjeseca prestali smo se gledati kao da je tko od nas uljez.

Novi brak?

Nakon tri mjeseca smo se razišli; zapravo, oni koji su nas spojili sada su nas i razdvojili. Moja je žena prilikom našega zajedničkog života ostala trudna. Bila je trudna nešto više od mjesec dana; zapravo smo i ona i ja u to sumnjali, ali njezinima i mojima nismo ništa rekli o tome, jer nas je bilo sram da o tome govorimo - ta imali smo samo 14-15 godina. Bili smo djeca koja su trebala dobiti dijete. U tom trenutku nismo bili ni svjesni te odgovornosti. Ja sam se vratio svojoj kući jer smo bili u gostima kod njezinih i za nekoliko dana čuo sam od njezine mame da joj je kći trudna i da je dijete moje, ali i da se već udala za drugoga, za čovjeka kojeg je voljela. On je već bio oženjen i imao je dijete, bio je dosta stariji od nje. Ona je imala 14 godina, a on 28, međutim, ništa nije moglo spriječiti da učini što želi. Udala se za njega. Taj čovjek je bio Rom islamske vjeroispovijesti, tako da ga nije smetalo što ima

dvije žene. No, ni taj brak nije dugo potrajao. Imala je ono što je htjela, čovjeka kojega voli, ali koliko je on volio nju govori to što ju je svaki dan tukao i vrijeđao. Zabranjivao joj je pod prijetnjom batinama da ima kontakt sa svojom majkom i sestrama. Štoviše, prijetio joj je da će i one loše proći ako budu pokušale razgovarati s njom.

O svojoj trudnoći nije mu rekla ništa. Nakon samo dvadesetak dana njihova zajedničkog života otišla je liječniku i on je utvrdio da je trudna 2 mjeseca. Njezina majka govorila je drugima, a i samom njezinom mužu, da dijete koje čeka nije njegovo. Bila je sva u strahu i počela je plakati jer je znala što će biti ako njezin muž dozna koliko traje njezina trudnoća. Ispričala je liječniku svoj problem i on se sažalio nad njom. Gledao je dijete ispred sebe koje ima samo 14 godina i koje i samo očekuje dijete i zreloga muškarca. Razgovarao je s njom što može učiniti da joj pomogne. Napisao je nalaz da je trudna mjesec dana, a ne dva, iako je s njim živjela tek dvadesetak dana. Nije ga bilo teško prevariti jer je bio potpuno nepismen. Kao takav nije znao ima li mjesec 20 ili 30 dana. Unatoč trudnoći i uvjerenju da je dijete njegovo, to ga nije sprečavalo da je tuče i muči. Kada se približilo vrijeme porođaja, jako se bila uplašila da će se sada sve saznati. Iako je njezina majka do zadnjega dana govorila da dijete nije njegovo, nije mu bilo teško prodati priču da dijete nije rođeno na vrijeme i da je nedonoščić. Vrlo brzo nakon izlaska iz rodilišta taj je čovjek dao djetetu svoje prezime. Njezine patnje s njim nisu prestajale i ubrzo je odlučila da će ga napustiti, odnosno pobjeći od njega i odvesti dijete sa sobom, jer je htio sunetiti dijete, tj. obrezati ga čim navrší mjesec dana. Ona pak to nije htjela jer to je značilo bol.

Ponovno skupa

Nevolje koje je imala s tim čovjekom natjerale su je da pobjegne od njega. Njezina majka ju je u tome podržavala i nije imala mira sve dok nas ponovno nije spojila. Zapravo ju je grizla savjest zbog onoga što je učinila. Ona nas je nagovorila, spojila, pa onda razdvojila, a sada nas svim silama ponovno pokušava spojiti, što je kasnije i uspjela. Isprva se nisam htio pomiriti s njezinom kćeri. Nisam prihvaćao to dijete jer im nisam mogao vjerovati da je moje, a i ono me nije zanimalo. Kada bi mi moji govorili da bih trebao malo razmisliti o svojem stavu, bio sam uvijek spreman potući se s njima. Nisam uopće htio razgovarati o toj temi. Znali su da sam nagle naravi, pa me nisu previše napadali, a onda je jednom moja majka rekla da to nije u redu što činim sebi i tom jadnom malom djetetu. Od drugih je čula za nevolje kroz koje je žena prolazila s mojim djetetom i nije imala kamo otići s njim. Njezina se majka jako loše odnosila prema njoj: mislila je da je to način da nas pomiri. Počeo sam razmišljati o svemu budući da je moja majka rekla da nije u redu to što radim. Otišao sam je potražiti samo iz radoznalosti da vidim to malo dijete, za koje se govorilo da mi vrlo slični. Imalo je samo 2 mjeseca. Ljubav koju sam osjetio prema njemu kada sam ga uzeo u naručje nije mi danima davala mira. Nismo se taj put pomirili, ali moje su misli bile ondje gdje su oni, a tijelo daleko od njih. Odlučili smo se pomiriti radi našega djeteta. Jako me povrijedilo kada sam saznao da moje dijete nosi prezime drugoga čovjeka. Ipak sam mislio da neće biti problem to riješiti, no nije bilo tako. Bio sam nemoćan. Trebao mi je novac da to riješim. Došli smo na sud, ali nismo imali novca da platimo test za utvrđivanje očinstva jer je onaj

čovjek doista vjerovao da je to dijete njegovo. Svakim danom postajao sam sve ogorčeniji, tako da sam svoju ženu gotovo počeo mrziti umjesto da je volim. Postao sam gori nego onaj čovjek: tukao bih je kad god bih se sjetio toga, a i zbog nemoći da to promijenim. Ako bismo odveli dijete liječniku i on ga nazvao prezimenom onoga čovjeka, silno sam se sramio i bio bih tako ljut i bijesan da bih svoj bijes istresao na njoj: za sve mi je ona bila kriva, za svaku našu nevolju. Nju sam smatrao krivom. Unatoč takvu životu koji je imala sa mnom i patnji koju sam joj svakoga dana uzrokovao, odlučila je ipak ostati sa mnom i trpjeti me. Naučila se braniti, iako je njezina obrana bila još gora za nju, jer ja sam muško, a ona žensko. Nas dvoje nismo se mogli potući: ona je uvijek mogla izvući deblji kraj, ali ona bi bila zadovoljna ako bi samo uspjela na me pljunuti ili me ogrebat. Kada je jednom prigodom radi nesporazuma došlo do svađe između mene i nje, ona se sva počela tresti od bijesa i nervoze jer mi nije ništa mogla fizički učiniti, pa je pljunula na me, a bila je trudna već 3 mjeseca s našim drugim djetetom. Međutim, to mene nije spriječilo da je takvu trudnu i jadnu jednim udarcem pošaljem u bolnicu na održavanje trudnoće 6 mjeseci - mogao sam ubiti svoje dijete. Ovaj put mi je rodila kćer i sada smo već imali dvoje djece, ali ja se još uvijek nisam mogao mijenjati. Osjećao sam grižnju savjesti zbog svega što sam joj učinio, ali je moja ogorčenost bila veća od grižnje savjesti.

Ljubav se rađa

Unatoč batinama i mučenju, ipak se zaljubila u mene, voljela me jednako koliko i svoju djecu. Kada bih joj prišao, ona

bi sva zadrhtala, ali ja nju nisam mogao voljeti, iako mi je podarila još dvoje djece. Imali smo ih već četvero, ali ja se nisam mijenjao. Bivao sam sve gori i gori: ni njezina ljubav nije mi značila ništa, pa ni to da je ona bila glavni izvor novca koji smo imali za hranu i mlijeko djeci. U Hrvatskoj smo živjeli kao stranci iako sam rođen i odrastao u njoj. Naime, nisam ispunjavao uvjete jer nisam imao rodni list. Stoga nisam imao pravo na državljanstvo, što bi nam uvelike pomoglo. Išao sam po kontejnerima i skupljao staro željezo, ali to nije bilo dovoljno ni za hranu, a kamoli za pelene i druge stvari koje su nam bile nužne za djecu, pa je moja žena odlučila prosići po ulici i od toga bi donekle mogla minimalno priskrbiti za ono najnužnije za nas i za djecu. Naše su muke svakim danom rasle: kao djeca koja imaju djecu prolazili smo kroz razne nevolje. Od spavanja na ulici po gradskim parkovima do toga da po dva-tri dana nismo imali što jesti. Bili bismo zadovoljni ako bismo uspjeli djeci nabaviti mlijeko. Te su nas nevolje natjerale na prošnju: moja žena i djeca prosila su jer ja nisam mogao zarađivati dovoljno za život, ali ni tada je nisam znao voljeti. Ona je mene voljela iako sam joj činio tolike nevolje.

Mala svjetiljka u tami

I dok je moja žena prosila po ulici, upoznala je jednu ženu s kojom je imala dogovor da svaki drugi dan dobije jednu kunu da ne bi bila dosadna. A onda nakon nekog vremena ta ju je žena pozvala k sebi da joj da odjeću za djecu i dječja kolica. Znala je ona tko je ta žena. Bila je to žena našega sadašnjeg pastora koja joj nije nametala svoju vjeru nego želju da joj pomogne, a ona bi ponekad ostajala na bogoslužju. Ondje je čula pjesmu koja ju je vratila u njezino rano djetinjstvo i teti

Julijani koja je bila vjeroučiteljica u jednoj crkvi. Bila je vrlo sretna. I tada je osjetila ljubav prema Bogu, počela je češće ići u tu crkvu, ali ne baš redovito. Ja bih joj se zbog toga izrugivao i govorio joj da što sad glumi pobožnu ženu. Neka se sjeti što je sve učinila u životu. Ona mi je pak dala do znanja da se za sve to pokajala i da joj je Isus oprostio. Zbunjeno sam je pogledao i rekao da nije povrijedila Isusa nego mene i da joj ja trebam oprostiti. Nisam mogao shvatiti njezine riječi jer nisam poznavao Isusa. Nešto malo čuo sam od Jehovinih svjedoka, ali to nije bilo dovoljno da bih je mogao razumjeti.

Počeo sam primjećivati promjene u njezinu životu. Postajala je svakim danom drugačija: prije, kada sam je tukao i vrijeđao, ona mi je vraćala, ali sada me iznenađuje svojim stavom: vrijeđam je i udaram, a ona šuti i ne odgovara mi. U sebi sam mislio da je poludjela, čak se ne brani od mene, ali zapravo se tek sada počela braniti na ispravan način. Kada bi mi uzvraćala, bilo bi to još gore za nju, ali sada ja je istučem, a ona mi kaže: "Opraštam ti." Noću bih se probudio i mogao je vidjeti kako se u suzama moli za mene: mislio sam da je stvarno pukla, ali ipak me je savjest počela peći za sve što sam joj učinio. Međutim, gorčina je bila jača od moje savjesti i to mi je bilo teško pobijediti.

Molitva

Počeo sam primjećivati da njezine molitve stvarno dolaze do Boga. Molila mu se da gorčina ode od mene, i ne samo to: molila se Bogu da joj On da perlicu kako više ne bi morala prati na ruke, što je za nju bilo vrlo teško. Imala je oko 35 kg i to je stvarno za nju bio problem, a ja sam pomislio: ona bi tu mašinu, a nemamo ni za hranu. Ali, za divno čudo, Bog

je dao da možemo kupiti perilicu, a da nismo zbog toga bili gladni. Tada sam joj ja rekao da se moli da možemo kupiti veliki televizor, pa smo ga vrlo brzo kupili, a nije nedostajalo ni za hranu. U našem životu sve je krenulo nabolje: bili smo zadovoljni onim što imamo. Polako sam se počeo mijenjati: mogli smo mirno razgovarati jedno s drugim, bez uobičajenih vrijeđanja i svađa. Nije propuštala priliku da mi govori o Bogu. Nije puno znala, ali je osjetila Božju ljubav koju je htjela da i ja osjetim. Nudila bi mi svoju Bibliju i govorila da ne razumije što znači pročitano. Molila me da joj pročitam tekst i protumačim. To je bio njezin trik da me nagovori na čitanje Biblije, a ja sam bio u većem neznanju od nje. Hvala Bogu za taj primitivni način kojim se poslužila da bih ja počeo čitati Bibliju. Bog je polako počeo mijenjati moj život i pomalo sam se počeo zaljubljuvati u svoju ženu. Počeo sam shvaćati koliko mi ona znači i moja je ljubav rasla prema njoj. Više nikamo nisam išao sam; uvijek s njom. Predao sam svoj život Bogu, upoznao Njegovu ljubav koju sam primio i sada sam je mogao pružati i svojoj ženi.

Danas imamo četvero djece i služimo svojemu narodu. Iskustva koja smo stekli pomažu nam da možemo shvatiti naše sunarodnjake u njihovim problemima i nevoljama. Kada nas ljudi koji nas poznaju vide da nismo zajedno, odmah se zabrinu da se nije što zlo dogodilo. Bog je promijenio naše živote. On može promijeniti svačiji život. Bog je u našim životima zlo okrenuo na dobro. U njemu smo našli svoju nadu i izlaz. Stoga ima nade i izlaza za svakoga. Oni su u Bogu. Bogu samo treba povjerovati, tražiti ga i upoznati. Tada će On svako zlo okrenuti na dobro.

MIHA

KATARINA PROKOPIĆ



I tko primi jedno ovakvo dijete u moje ime, mene prima

Mt 18, 15

Mihaela sam prvi put upoznala prije dvije godine kada sam s timom od deset ljudi otišla služiti Bogu u romsko naselje Sitnice kod Čakovca. Namjera nam je bila da Romima donesemo evanđelje – Radosnu vijest da ih je Bog toliko volio da je dao svoga jedinorođenog sina Isusa da umre za njih kako bi oni imali vječni život. Kada smo prvi put došli u Sitnice, mnoštvo djece se skupilo oko nas. Među njima je bio i Mihael. Nije ga bilo teško primijetiti. Bio je najcrniji i, iako malen rastom, nametnuo se kao kolovođa drugoj djeci. U početku je bježao od nas i izazivao nas svojim nepodopštinama, ali kasnije smo se sprijateljili. Mihael je definitivno bio jedno od najnestašnije djece u naselju. Agresivan, bezobrazan, nasilan, ali i sladak. Buduci da smo u Sitnice dolazili već skoro godinu dana, Mihaelova mama me nazvala i rekla da će joj socijalna služba uzeti Mihaela i poslati ga u dom za maloljetne prijestupnike na Cresu. Problem je bio u tome što je Miha radio nered u školi, pa je zbog lošega ponašanja premješten u drugu školu. Tukao je drugu djecu, tukao je učiteljice, pso-

vao ... Socijalna je služba tada zaključila da ga roditelji vjerojatno ne bi slali drugamo u školu i da je u tom slučaju jedino rješenje oduzeti im dijete i poslati ga u dom. Na to je njegova mama dodala da je ona zaključila kako bi bilo najbolje "da ga ti uzmeš, Katarina, sebi u Zagreb". Nisam znala što bih rekla na takav prijedlog, ali sam čak i tako neobičnu ideju iznijela pred Boga. Imala sam već prije jednu udomljenu djevojčicu i znala sam otprilike koliko se ozbiljno tome mora pristupiti. Nisam se zavaravala da će biti lako. Vrijeme je prolazilo i bilo je sve izglednije ne samo da će Mihaela oduzeti roditeljima i poslati ga u dom na Cresu, nego i da će pasti razred. Za njega je u tom trenutku dom za maloljetne prijestupnike bio najgori mogući scenarij, jer je bio buntovan i nesiguran i ondje bi vjerojatno još dodatno pokvario svoje ponašanje. Znala sam da je Mihaelov život na prekretnici. Ili će otići u dom i postati opasan nasilnik i tko zna što još ili ću ga ja uzeti. Bog će mu promijeniti život i dobit će priliku da ima normalan život. Nakon nekog vremena molitve i traženja potvrde od Boga, odlučila sam udomiti Mihaela. Znala sam da je to pravi izbor i da, na kraju krajeva, i sam Isus kaže: "Tko prima ovo dijete u moje ime, mene prima."

Sve mogu u onom koji mi daje snagu

Fil 4, 13

Miha je došao k meni s dijagnozom lagane mentalne retardacije i ozbiljnim poremećajem u ponašanju. U đачkoj knjižici pisalo mu je da je agresivan prema drugim učenicima i da ih zlostavlja. Do petog razreda provlačio se kroz školu, nije pisao domaće zadaće, nije učio, vjerojatno nikada nije otvorio knjigu. Razrede je prolazio po prilagođenom progra-

mu. Predlagali su mi da ga u Zagrebu upišem u specijalnu školu jer "nema šanse da prođe razred s takvim neznanjem". Međutim, vjerovala sam da ga moram upisati u redovnu školu. I ne samo to, vjerovala sam i da će mu s vremenom skinuti dijagnozu koju ima i maknuti ga s prilagođenog programa. Upisala sam ga u školu usred Zagreba koja na ulazu ima natpis: "Ova škola ima nultu toleranciju na nasilje." Bio je to velik izazov, ali znala sam da "sve mogu u onom koji mi daje snagu".

Prvi dan škole neću nikada zaboraviti. Miha je doslovno drhtao od straha i skrivao se iza mene kada smo ušli u školu. Bilo ga je jako strah da će ga djeca odbaciti i rugati mu se zato što je "Cigan". Do tada su mu se djeca uglavnom rugala, a onda bi i on njima uzvratilo i rugao im se. Rugali su mu se "Hrvati" (tako je u školi zvao djecu koja nisu Romi), a rugali su mu se i Romi jer je bio najcrnji od svih. Tako da je za "Hrvate" bio "prljavi Cigan", a za Rome "crnac". Do tada smo mu već više puta govorili, dok je još išao u školu u Međimurju, da na uvredu ili ruganje ne odgovara nego da djetetu koje mu se naruga kaže: "Bog te blagoslovio". Pričali smo mu kako Isus "vrijeđan nije vrijeđao". Jednom mu se u staroj školi jedna djevojčica jako narugala, rekavši mu da je "prljavi i prokleti Cigan", a on je stisnuo zube i rekao joj: "Bog te blagoslovio". Prije bi je sigurno zviznuo da bi joj se glava okrenula. Ona se toliko šokirala da je zinula i samo je otišla. Nakon nekoliko sati došla je do njega i ispričala mu se. Slava Bogu! Miha je tada mogao jasno vidjeti da su biblijski principi i Isusove riječi živi i aktualni i danas. I, premda ga je bilo strah da ga neće prihvatiti u novoj školi u Zagrebu,

vratio se toga prvog dana škole kući sav radostan jer su ga "svi super prihvatili, pa i profesori". Vrlo brzo se potpuno uklopio i postao omiljen u razredu. Međutim, i dalje djeca nisu znala da je Rom, a on im se bojao to reći. Kada su me prije nekoliko mjeseci pozvali da nastupim u emisiji *Osmi kat* koja je govorila o udomiteljstvu, Miha me molio da ne kažem njegovo ime, kako nitko iz razreda ne bi shvatio da govorim o njemu. Kasnije su me zvali i u *24 sata* da dam izjavu, stavili smo onamo i našu zajedničku sliku. Budući da ga je bilo strah što će reći djeca i hoće li mu se rugati kada shvate što je po nacionalnosti, on je brže-bolje sam ishitreno njima na tjelesnom rekao: "Evo, ja sam Cigo, pa sad mislite što god hoćete!" Stao je nasuprot njima u iščekivanju i strahu, a oni su na to slegnuli ramenima i odvrtili: "Pa?" Tako se strah potpuno rasplinuo.

Zbog tolikog rujanja i predrasuda koje je doživio samo zato što je Rom, Miha je u sebi razvio mržnju i prezir prema svojem narodu. Proveli smo sate i sate u razgovorima o tome da Bogu nije važno jesi li Rom ili nisi: njemu su svi jednaki. Govorila sam mu da nije sramota biti Rom, nego je sramota biti lopov i lažac. Međutim, on je u sebi nosio dugogodišnje rane i zapravo se jako sramio svoga podrijetla. Da može, vjerojatno bi zataškao sve detalje o tome tko su mu roditelji i odakle dolazi. No, s vremenom, kako je Miha sve više slušao o Isusu i njegovoj pravednosti i ljubavi i o tome da "trebamo opraštati drugima kao što je nama Bog oprostio", i on se odlučio na taj korak. Jednoga dana molili smo se i Miha je oprostio svim ljudima koji su mu se rugali i ponižavali ga zato što je "Cigan". Rekao je Bogu da mu je žao što je mrzio

svoj narod i zahvalio mu je što se rodio baš kao Rom. Nakon toga nešto se prelomilo u njemu. Svju gorčinu i zamjeranje zamijenila je ljubav i sloboda. Počeo je voljeti svoj narod i ponositi se time što jest. Počeo se šaliti na svoj račun i sada nema više nikakvih problema da pred sto ljudi na sav glase kaže da je on "Cigo". Kada bi nas na cesti dok stojimo na crvenom zaustavile male Romkinje koje prose, Miha bi otvorio prozor od auta i rekao bi im u šali: "Pa kaj ti mene žičaš, pa i ja sam Cigan". Ako bi mu se slučajno netko narugao jer je crn, on bi mu odvratio sav važan: "Pa što ćeš kad me Bog tako lijepog stvorio". To, naravno, zbuni svakoga i ušutka svako daljnje ruganje. Toliko se oslobodio tog osjećaja manje vrijednosti što je Rom da je pričao viceve o "Ciganima". Omiljeni mu je ovaj vic: "Zašto Cigani najviše plaču kad tone Titanic? Jer toliko željeza propada." Ja u svemu tome vidim koliko je Bog čudesan i kako mu ništa nije nemoguće. Njegova je ljubav dovoljna da iscijeli sve rane.

*Život i smrt u vlasti su jezika,
a tko ga miluje, jede od ploda njegova*

Izr 18, 21

Kada je tek krenuo u Zagreb u školu, Miha je imao velikih problema s učenjem. Do tada nije bio navikao učiti ni pisati zadaće i realno je bio na razini djeteta drugog razreda. Iako je stavljen na prilagođeni program, to je zapravo samo značilo da profesori malo više pažnje posvete njemu i da mu daju malo lakša pitanja na testu. Sve drugo je bilo isto. Prvih nekoliko mjeseci redao je samo jedinice. Po cijele dane pisali bismo zadaću i ništa ne bismo stizali. Kada bi nešto trebao naučiti, doživio bi nekakvu blokadu i ništa ne bi mogao za-

pamtiti. Stalno je govorio da on to ne može, da je glup, da mu nešto ne valja s mozgom itd. Postajala sam već nesigurna u vezi s redovitom školom i pitala se jesam li ga možda ipak trebala upisati u specijalnu školu. Međutim, budući da je u svemu drugom, osim u učenju, pokazivao jasne znakove visoke inteligencije, znala sam da je s njegovim mozgom sve u redu. Problem je bio u tome kako je on doživljavao sebe. A doživljavao se kao da ništa ne može i da je glup "kao top". Nikakve obrazovne metode nisu pomagale. Jednostavno nije mogao ništa zapamtiti. Tada smo se počeli moliti protiv tih "utvrda" u njegovu doživljavanju samoga sebe. Utvrda da je nesposoban i da nije dovoljno pametan. Po uzoru na ono što piše u Bibliji, da su "život i smrt u vlasti jezika", počela sam mu govoriti sve one stvari koje je Bog imao i zamislio za njega, ali ih on sam nije mogao trenutačno vidjeti u sebi: da je pametan, da će imati petice, da će jednom biti najbolji učenik u razredu itd. Prvo je s nevjericom gledao u mene, ali je ubrzo počeo upijati riječi i vjerovati u njih. Vrlo brzo jedinice su narasle do trojki, pa četvorki i na kraju do petica. Miha je završio razred sa solidnom i čvrstom četvorkom. Iz hrvatskog jezika ima zaključenu peticu, a krenuo je doslovno tako da mu je hrvatski bio strani jezik i da mnoge riječi nije razumio. Ima uzorno vladanje i postao je omiljen u razredu. Zadnje što je izjavio jest da će idući razred proći "sto posto s peticom". I ne samo to, Miha je išao na ponovnu opservaciju zbog dijagnoze lagane mentalne retardacije. Doktori su se doslovno zgrozili da je netko tako pametnom djetetu dao takvu dijagnozu. I, naravno, ukinuli su mu dijagnozu. Nema nikakvih poremećaja.

*Uistinu, Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga sina
Jedinorođenca da ni jedan koji u njega vjeruje ne propadne,
nego da ima život vječni*

Iv 3, 16

Ja mislim da svi mi možemo samo "donekle" promijeniti drugoga čovjeka, svijet, pa čak i same sebe. Jedinu trajnu promjenu u čovjeku može donijeti Isus. Kada se susretnemo s njim koji je, dok smo ga mrzili, iz čiste ljubavi otišao na križ da bi platio kaznu umjesto nas i dao nam vječni život, to je ono što nas mijenja, što nam daje novo srce sposobno da voli. I koliko god se ja trudila omogućiti Mihaelu novi život, daleko od loše okoline, predrasuda i siromaštva, od početka sam znala da njegovo srce trajno može ozdraviti jedino Bog. To se i dogodilo. Miha se nakon nekoga vremena što je živio kod mene počeo zanimati za Boga i moliti mu se. Doživio je trajne promjene u karakteru i Bog mu je potpuno iscijelio srce. Od toga da se sramio zbog svojega podrijetla i da je praktički mrzio svoj narod, došao je do toga da je ponosan što ga je Bog stvorio kao Roma i da se moli za svoj narod i svoju obitelj. Od malog agresivca koji je na uvrede reagirao uvredama postao je onaj koji oprašta onima koji ga vrijeđaju i rugaju mu se i koji čini dobro onima koji ga mrze. Sreo se s Isusom Raspetim i primio Božju ljubav koja ga je svladala i plakao je kao malo dijete, što i jest.

Njegovo krštenje

Na krštenje je došla cijela crkva iz Šibenika. Smjestili smo se na jednoj plaži. Pastor Jasmin je kratko nešto podijelio, a zatim su krštenici jedan po jedan davali svjedočanstvo pred svima. Ostali kupači znatiželjno su gledali, a neki su nam

se čak pridružili. Ljudi su plakali, a posebno dirljivo bilo je kada je Miha davao svjedočanstvo. Počeo je ozbiljno, a onda se potpuno slomio i na sav glas je plakao i govorio da je živio grozan život, da je mrzio ljude, da su ljudi mrzili njega, da ga nitko nije htio, a "onda je došla Katarina i uzela me." Jecao je i govorio da u početku nije vjerovao u Boga nego se samo htio maknuti iz Sitnica, a onda se malo-pomalo počeo zanimati za Boga i shvatio je da je Isus za njega umro i da je za njega nosio krunu od trnja i dao da mu ruke i noge budu probodene. I završio je riječima da predaje Isusu cijeli svoj život. Ljudi su bili potpuno shrvani i svi su plakali dirnuti Božjom milosti. Bilo je prekrasno vidjeti kako je Bog dotaknuo i promijenio tako malo dijete i preko njega izlio svoju ljubav na nas. Čak su i neki prolaznici plakali. Nakon svjedočanstava uslijedilo je krštenje.

Sada odlazi u svoje naselje i svojim starim prijateljima svjedoči o Bogu koji voli i Hrvate i Rome, i crne i bijele, i koji nije dalek i hladan, nego je blizu svima koji ga žele jer je pun ljubavi. Govori im o Bogu koji je toliko ljubio Rome da je dao svoga jedinorođenog sina da ni jedan koji vjeruje u njega ne propadne nego da ima život vječni. Priča im o Bogu koji može promijeniti svačiji život, izliječiti svačije srce i kojemu ništa nije nemoguće!



Djevojke, kocka, tumor

SAŠA BAKIĆ



Rođen sam u kršćanskoj obitelji u kojoj su me roditelji od malena učili putu Gospodnjem. Djetinjstvo sam provodio u crkvi gdje sam bio uključen u razne crkvene aktivnosti. Kada sam krenuo u osnovnu školu, moji su učitelji mogli vidjeti da sam drugačiji od ostalih. Osim što sam bio vrlo dobar učenik i nikad nisam stvarao probleme, redovito sam pohađao nastavu, što nije uobičajeno kod Roma.

Ubrzo su me svi nastavnici zavoljeli, kao i vjeroučitelji u crkvi. Sa 12 godina sam pomagao vjeroučiteljima i dovodio sve svoje prijatelje u crkvu.

Te iste godine moji su roditelji primijetili malu kvržicu u predjelu moje desne ruke. Odveli su me kod ortopeda. Snimili su mi ruku i rekli da nije ništa strašno. Pretpostavili su da je u pitanju masno tkivo. Neko vrijeme su to pratili, a tada potvrdili da se radi o masnom tkivu.

Osim što sam sve svoje vrijeme provodio u crkvi, počele su me zanimati i druge stvari. Imao sam djevojku, a zbog mog privlačnog izgleda prilazile su mi i druge djevojke, što mi je laskalo kao i većini mladića. Znao sam imati i po četiri djevojke u isto vrijeme. O tome ni moji roditelji ni pastor nisu ništa znali. I dalje sam dolazio u crkvu. S 15 godina sam se krstio i počeo služiti u crkvi kao vjeroučitelj male grupe te sam počeo

svirati klavijature. Što sam više tražio Boga, sotona mi je sve više pripremao zamke. Iako sam bio dijete vjernih roditelja i sve vrijeme u crkvi, nisam bio pošteđen kušnji. Sve više me zanimala kocka, tako da sam postao ovisnik o njoj.

Jednog dana kada sam došao u svoju školu i prolazio pokraj vrata svoje učionice, udario sam o njih desnom rukom na kojoj je bilo ono masno tkivo. Bol mi je prošla cijelom rukom. Kada sam došao kući i sve ispričao mami, ona se jako zabrinula i odmah me htjela odvesti liječniku. Na početku sam odbijao i mislio da je ta bol nastala samo zbog udarca, ali ipak sam pristao otići s mamom radi njezina mira. Unatoč velikoj gužvi i kraju radnog vremena, liječnik nas je ipak odlučio primiti, pogledao je snimku ruke i rekao: "Ovo mora u Beograd na operaciju!" Moja je majka sva u šoku zbunjeno rekla: "Pa doktore, ja sam mislila da vi to masno tkivo možete i ovdje otkloniti". On ju je samo pogledao i rekao: "Žao mi je, gospođo, ali vaše dijete ima tumor i to se mora u Beogradu riješiti". Dok smo se vraćali kući da bismo javili ostalim članovima naše obitelji, mama je cijelim putem plakala, a ja sam je tješio riječima: "Zašto plačeš, majko? Bolje je da završimo s tim što prije i da bude sve u redu".

Moja obitelj nije odmah mogla to prihvatiti, već su tražili mišljenje i drugog liječnika. Nakon ponovnog snimanja i raznih pretraga, odgovor je bio isti te je i taj drugi liječnik potvrdio da se radi o tumoru koji zahtijeva kirurški zahvat. Krenuli smo u Beograd, dok je istovremeno crkva bila obaviještena i molila. U mom domu su se 24 sata dnevno održavali molitveni sastanci. I dok su me liječnici vodili prema operacijskoj dvorani, moji su roditelji čekali u hodniku. Otac

me zaustavio, rekavši samo da se pomolimo Bogu prije same operacije koja je trajala 3-4 sata. Nakon dužeg vremena liječnik je izašao i rekao mojim roditeljima: "Saša nije imao jedan, nego dva tumora, ali ne brinite se! Očistio sam to skoro do kostiju".

Kada su me doveli u sobu, dogodilo se nešto čudno. Sestra je provjeravala cijelo moje tijelo kako bi vidjela je li sve u redu. Dok je promatrala moja prsa, primijetila je da mi je izbila neka alergija, a to se nije smjelo dogoditi poslije operacije. Odmah je pozvala i moje roditelje da provjere jer je bila jako zabrinuta. Kada su sklonili plahtu, i sestra i roditelji bili su jako zbunjeni jer je alergija počela naglo nestajati. Dok su tako gledali, alergija se povukla u roku od 5 sekundi. Sestra je začuđeno upitala moje roditelje: "Jeste li vidjeli ovo?" Moji su tog trenutka počeli zahvaljivati Bogu jer su znali da samo On može to učiniti.

Moja obitelj nije bila toliko zabrinuta zbog operacije koliko zbog nalaza koji su trebali stići iz patologije. Čekajući na njih, imao sam dosta vremena za razmišljanje o svom životu i djelima koja sam činio. Sada sam bio bliže Bogu nego prije. Pisao sam pjesme, propovijedi i molio se Gospodinu za svoju budućnost i, naravno, za dobre nalaze.

Sve vrijeme dok sam ležao u bolnici nisam osjećao bolove, kao da nisam niti bio operiran. Jedina bol koju sam osjećao bila je kada su mi skinuli konce. Nisam bio zbog toga iznenađen jer sam znao da se cijela crkva molila za mene, a i bio sam posebno ispunjen Duhom Svetim. Znao sam da Bog ima sve pod kontrolom. Kad god sam se čuo s mojima, oni bi plakali, a ja sam ih tješio, što im je bilo malo čudno. Rekao sam im da

vjerujem Bogu i da On zna najbolje što je dobro za mene i stvarno nisam mislio da će mi se dogoditi nešto loše s rukom.

Kada su stigli nalazi, ja sam se samo nasmijao i zahvaljivao Gospodinu. "Nalazi su dobri i neće više biti nikakvih problema oko toga", rekao mi je liječnik, dok mi je promatrao izraz lica koji mu je govorio: "Reci mi nešto što ne znam".

Iako sam imao želju da služim Bogu i vjerovao sam da ljubim Krista svim svojim srcem, to zapravo nije bilo tako i znao sam da ga nisam proslavljao svojim ponašanjem. Pokajao sam se za sve to i zahvalio mu na novoj prilici koju mi je dao. Od tog sam se trenutka odlučio boriti sa svojim porocima jer sam shvatio kakvom Bogu služim. Počeo sam se čuvati svih loših želja i sklonosti. Nisam više kockao i počeo sam se moliti za djevojku koja će mi biti poslana od Boga i s kojom ću moći stupiti u bračnu zajednicu. Bog je tada probudio u meni još veću želju za Njim i Njegovom Riječju. Počeo sam dublje proučavati Bibliju. Postajao sam duhovno sve znatizeljniji i često sam tražio odgovore na pitanja kada mi nešto ne bi imalo smisla.

Bog je probudio u meni ljubav i vapaj za romske izgubljene duše. Molio sam se da me Gospodin upotrijebi. On mi je na čudesan način otvorio vrata da mogu studirati na Teološkom fakultetu u Osijeku. U potpunosti sam mu predao svoj život i vjerujem da On ima predivan plan za mene. Znam da će On jednoga dana sve ovo što danas ovdje učim i prolazim upotrijebiti na svoju slavu i blagoslov mom narodu!



Mislila sam da novac može sve

ELIZABETA TADEJ



Bila sam tromjesečna beba kada se moja obitelj iz Makedonije doselila u Zagreb.

Otac je bio ambiciozan i radišan čovjek i htio je svojoj obitelji osigurati dobar život.

Moja majka, privržena obitelji i suprugu, vjerno ga je slijedila. S obzirom na tadašnji komunistički sustav (stan u centru grada, automobili, lokali, dobre škole), bili smo bogati.

U Zagrebu smo nastojali biti dio višeg društva. Katkada je to bilo teško i mučno jer smo bili Romi. Moja dva brata i ja često smo se deklarirali kao Makedonci. Upravo zato, morali smo biti bogatiji i bolji od drugih, kako nas ne bi imali pravo podcjenjivati. Otac bi nas podučavao da je mudrost i sposobnost utajiti porez, a majka mi je od malih nogu govorila da ne treba radati svu začetu djecu - pobačaji su bili dio njezina života i smatrala je to mudročću. U našem domu nije bilo stresnih situacija ni svađa, ali novac i kako ga umnažati bila je glavna tema naše svakodnevnice. Što sam bila starija, mislila sam da je to važnije od svega pa i od nas djece. Zbog toga sam, vjerojatno iz protesta, kao djevojčica potkradala roditelje.

U dobi od 24 godine otac mi je kupio mali ugostiteljski lokal. Te iste godine ostavljam tek započeti posao, fakultet i dečka s kojim sam bila tri godine u vezi. Bježim od svega, iako ni sama ne znam od čega, i odlazim u Kanadu s čovjekom koji je ostavio ženu i dvogodišnjeg sina. On još nekoliko godina nije mogao dobiti rastavu pa smo se vratili u Hrvatsku i preuzeli posao u mom ugostiteljskom lokalu. Često smo se svađali zbog financijske situacije. Često sam ga omalovažavala i govorila mu da je sve moje. Nakon pet godina vanbračnog života napustio me i otišao s trećom ženom natrag u Kanadu. Naša kćer Hana imala je tada dvije godine. Nakon njene četvrte godine života, udala sam se za svog bivšeg dečka. Bila sam jako sretna da se nije oženio i da me prihvatio s djetetom. Živjeli smo u stanu s njegovom majkom, sestrom i njezinom djevojčicom.

Rodila sam još dvije djevojčice te unatoč čestim svađama, nastojali smo izgledati kao velika sretna obitelj. No, ja nisam bila sretna, pobačaji su se redali, živcirao me zajednički život s njegovom obitelji, a isto tako i njegovo druženje s prijateljima uz čašicu. Kako sam sve više radila, manje sam bila kod kuće.

Djeca su rasla više manje s bakom, a kada smo u njihovoj pubertetskoj dobi napokon riješili stambeno pitanje i ostali živjeti nas petoro sami, uglavnom su bila prepuštana sama sebi. Vrijeme koje smo provodili s njima bilo je mučno, i za nas i za njih. Svađe i vike dovele su do totalnog rasula naše obitelji. Djeca su često izostajala iz škole i kuće. Nismo znali gdje su i što rade. Što su problemi bili veći, to sam ja bila zločestija. Stalno sam spominjala rastavu, za sve sam krivila supruga, djecu sam tukla i što god da su činila, nikad nije bilo dovoljno dobro za mene.

Suprug me pokušavao upozoriti da se nešto događa s Hanom, da je sve mršavija, no ja nisam previše obraćala pažnju na to, sve dok ubrzo nismo saznali da uzima heroin. Bila sam sigurna da mi se to nikad neće dogoditi, a s obzirom na to da se toliko toga događalo, uspjela sam brzo potisnuti ozbiljnost problema. Čekala sam da dođe iz škole. Kada sam vidjela izbodene ruke moje prvorodene šesnaestogodišnje djevojčice, kao da sam se na trenutak osvijestila, gledajući je tužnu i prestrašenu, očiju punih suza.

Nismo bili svjesni koliko je ozbiljna situacija u kojoj smo se našli. Uvjeravala sam se da ćemo to riješiti, kao da se radilo o ozbiljnoj prehladi. Opet ćemo krenuti s novcem koji "rješava sve probleme". Nisam imala pojma što nas čeka. Počeli smo s privatnim i skupim psihijatrijskim tretmanom, alternativnim, hinduističkim seansama, jogom, obiteljskim i individualnim terapijama po bolnicama.

Kroz taj horor prolazili smo iz dana u dan pune 4 godine. Naše druge dvije kćeri bile su sve lošije - pušenje, marihuana, ekstazi i ostalo.

Ne znam broj knjiga koje sam pročitala i koliko predavanja odslušala o drogi.

Pokušavala sam naći odgovore na pitanja zašto se sve to događa.

Jedne večeri Hana se predozirala u WCu. Suprug ju je oživljavao udahnjivanjem zraka u pluća koja su krkljala. Hana se gušila i na rukama nam umirala. Čudesno je ostala živa, bez obzira na to što je hitna podosta kasnila. Sutradan, po izlasku iz bolnice, nastavila se drogirati.

Ana, naša srednja kći pokušala je samoubojstvo tabletama (drugi put, za prvi pokušaj nismo ni znali). Probudio nas je usred noći lavež psa. Ana je ležala skvrčena u hodniku.

Opet oživljavanje, dva epi napada. Gledali smo kako nam drugo dijete umire. U bolnici su se borili za njezin život par sati. Liječnici su nam govorili da može imati posljedice na mozgu.

Ipak, čudesno ostaje živa bez posljedica.

Ana je imala samo 14 godina. Tako je i ona bila uključena u liječenje kod psihijatra.

Vrlo brzo, skoro u isto vrijeme, pridružuje im se i najmlađa kći Iva (12 godina). I ona je počela izostajati iz škole i kuće. Jedan dan nije došla iz škole. S još dvije prijateljice iz razreda lutala je po gradu cijelu noć, a sutradan do kasno u noć. Bila je zima. Sjećam se da je jako padao snijeg i da mi je srce pucalo od tuge i nemoći, a i od straha hoćemo li je naći živu i u kakvom stanju. Najcrnje misli su mi prolazile glavom. Takav strah nisam nikad osjetila. Nemam pojma kako sam sve to preživjela. Kasnije, kao djevojka, imala je problema s alkoholom i skoro ju je to stajalo života.

Bez obzira na to što se događalo, nisam mogla preuzeti svoj dio odgovornosti za situaciju u obitelji. Okrivljavala sam supruga kako ništa ne poduzima u vezi problema koje imamo, istovremeno sam ga i omalovažavala radi njegove nesposobnosti, pa eto, ja žrtva svega, moram sve sama. Mrzila sam cijelu njegovu obitelj i smatrala ih sukrivcima. Dva puta sam napustila dom, vukući djecu u podstanarstvo. Moja ponašanja bila su izvan kontrole.

Jednom mi je obiteljski psihijatar rekao da su djeca na individualnim razgovorima izjavila: "Tata je lud kad popije, a mama je luđa trijezna." Ništa nije dopiralo do mog mozga i srca.

S Hanom je stanje postajalo sve teže. Nakon 4 godine borbe i pakla poslali smo je u kršćansku komunu u Španjolsku. Počela su stizati pisma u kojima nam je s puno ljubavi pisala o Isusu i njegovoj milosti. Ništa nam nije bilo jasno, osoba koja je to pisala nije bila ona stara Hana.

Stanje u kući i našim odnosima bilo je nepromijenjeno. Svatko od nas živio je u svom svijetu, skoro bez ikakve komunikacije. I dalje sam se svađala sa suprugom, željela promijeniti sve i svakoga oko sebe.

Nakon 8 mjeseci rehabilitacije Hana se vratila kući. Izgledala je zdravo, čudesno smirena, nije pušila, psovala, svirala je gitaru i govorila nam o Isusu.

Najmlađa kći Iva doživljava obraćenje i ona je potpuno promijenjena.

Često sam slušala kako mole za mene. Jako me to živciralo, no ipak sam išla s njima na bogoslužja u kršćansku zajednicu i tražila Boga za kojeg ću ja biti nešto posebno, koji će reći da ja nisam ništa kriva i diviti se kako sam sve to sama izdržala.

Nakon jednog od bogoslužja, ljudi su kao i obično izlazili na molitvu. Čovjek iz molitvenog tima pozvao me naprijed da se moli za mene. Bilo mi je jako neugodno, ljutila sam se, no ipak sam izašla naprijed jer je bilo puno ljudi oko mene, tako da nisam mogla izbjeći poziv. Što se dalje događalo, ne sjećam se. Čudila sam se kako znaju što se sa mnom događa. Činilo se kao da on bolje poznaje moje stanje od mene same. Otišla sam kući, legla i zaspala kao nikad do tada. Ujutro sam znala da sam grešnija od Hitlera; on je ubijao tuđu djecu, a ja svoju. Čula sam glas: "Ne boj se, ja te ne osuđujem, i sve sam umjesto tebe platio." Osjetila sam kako s mene padaju tone i tone tereta. Ispunila me neka radost, osjetila sam slobodu i

mir u srcu. Sada sam tek bila svjesna koliko sam duboko sakrivala krivnju zbog pobačaja kojeg sam učinila. Danas znam da je moj Spasitelj došao u pravi čas. Znam da nije došao da mi makne probleme, već da mi pomogne prolaziti kroz njih i voditi me iz pobjede u pobjedu.

Droga je ponovno zarobila moju kćer Hanu, doznali smo da ima hepatitis C, ostala je trudna s dečkom koji se isto drogira. Bez obzira na sve, Bog ih je blagoslovio prelijepom, zdravom djevojčicom. Borba je trajala još godinu dana. Nakon vjenčanja otišli su svi zajedno u kršćanski rehabilitacijski centar Remar u Španjolsku. Bog je učinio čudo u njihovim životima. Moj zet Nikola, kojega sam nekoć istjerala iz kuće, danas propovijeda Božju riječ, a ja slušam. Vjerni Bog koji ispunjava želje srca, doveo ih je da služe ovdje u Hrvatskoj i meni omogućio da uživam gledajući moje unuke: Niku, Huga i Luku kako rastu u Kristovoj ljubavi. Slušam kako se mole i zajedno čitamo Riječ Božju.

Gospodin je prisutan i vjerujem da će jednog dana moj cijeli dom biti spašen.

Kroz ovih devet godina, u svom životu imam radost u Kristu, bez obzira na okolnosti.

Moj dragi suprug cijelo je vrijeme imao ljubavi za mene i izdržao je sva moja stanja i ponašanja. Zahvalna sam Bogu što mi je dao Ivana koji se kao očuh više brinuo za Hanu od mene, i nikad nije pravio razliku između djece. Zahvalna sam Bogu što mi je pokazao svoju bezuvjetnu ljubav i što se ne moram truditi da budem posebna jer za Njega jesam posebna – odabrana kći. Moje suze On je pretvorio u radost spasenja.